

Nr 53.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring i gällande bestämmelser rörande lokal postförsändelse; given Stockholms slott den 12 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

Jämlikt kungörelsen den 29 maj 1925 (nr 149) angående postavgifterna m. m. utgå i fråga om inrikes brev befodringsavgifterna för lokalbrev med vissa lägre belopp, motsvarande två tredjedelar av det allmänna riksportot, varjämte beträffande inrikes korsband, innehållande affärshandling, minsta avgiften för lokalförsändelse utgår med ett belopp, motsvarande två tredjedelar av korsbandsportot för annan försändelse än lokalförsändelse.

Innebörden av begreppet lokalförsändelse angavs närmare i kungörelsen den 5 juli 1884 (nr 31) angående förändringar i postavgifterna för inrikes brev och brevkort m. m. samt Kungl. Maj:ts brev den 22 maj 1891 angående nedsättning av postavgifterna för korsbandsförsändelser vid lokal-

befordran. Enligt de i nämnda kungörelse och brev meddelade bestämmelserna skulle mot lokalporto befordras brev eller korsband, »som å postanstalt behandlas utan att med post eller lantbrevbärare fortskaffas».

I skrivelse den 13 februari 1917 gjorde generalpoststyrelsen framställning i syfte att begreppet lokalförsändelse måtte få vidgad och samtidigt klarare innebörd. Styrelsen anförde härvid huvudsakligen följande:

Den definition å lokalförsändelse, som meddelats genom nyssberörda kungörelse den 5 juli 1884 och brev den 22 maj 1891, hade länge visat sig otidsenlig. En sträng tillämpning av definitionens ordalag skulle innebära, att försändelse, som befordrades mellan två postanstalter i samma stad, icke finge taxeras såsom lokalförsändelse. På sådant sätt hade man dock icke ansett sig kunna tolka stadgandet i fråga, utan man hade beträffande försändelse, som befordrades mellan två postanstalter i samma stad, tillämpat lokalportotaxan, när befordringen verkställdes genom så kallad lokal transport, det vill säga icke medelst järnvägs-, ångbåts- eller landsvägspost. Genom denna tolkning hade emellertid svårigheterna vid stadgandets tillämpning icke övervunnits. Den utsträckta byggnadsverksamheten inom städernas och därmed jämförliga samhällens icke planlagda områden, uppkomsten av förstäder i omedelbar anslutning till vissa städer men belägna utom dessas områden, landskommuners inkorporering med städerna m. m. hade mångenstädes medfört sådana förhållanden, att dåvarande bestämmelser om lokalportots tillämpning lett till rena oformligheter.

Vidare hade inrättandet av brevlådor å spårvagnar, som framginge utanför städernas områden, bidragit att bryta gränserna för lokalportots tillämpning. Om en försändelse nedlades i spårvagnsbrevlåda för att till adressaten utdelas genom postanstalt å den ort, där brevlådan tömdes, och försändelsen således icke behandlades av postanstalt å mer än *en* ort, ansåges försändelsen kunna befordras mot lokalporto, även om den nedlagts i brevlådan å plats utom det egentliga lokalportoområdet; skulle däremot försändelsen hava avlämnats vid postanstalt å den plats, där nedläggandet i spårvagnsbrevlåda verkställdes, hade försändelsen givetvis icke taxerats såsom lokalförsändelse.

Även kunde det ifrågakomma, att en lokalbrevbärings och en lantbrevbärings områden i det närmaste sammanföle, och i sådant fall syntes det oegentligt, att befordringsavgiften för en försändelse skulle utgå efter olika tariffer allt efter som försändelsen befordrades av lokalbrevbärare eller av lantbrevbärare.

På grund härav vore det för allmänheten synnerligen svårt att avgöra, huruvida en försändelse finge befordras mot lokalporto eller icke, vadan försändelsen ofta frankerades oriktigt samt obehag därigenom åsamkades såväl avsändare som adressater. Det syntes således nödvändigt, att stadgandet om vad som förstodes med lokalförsändelse erhöle en ändrad avfattning, genom vilken olägenheterna vid stadgandets tillämpning så vitt möjligt undanröjdes. Till en början syntes uppenbart, att för vinnande av större likformighet begreppet lokalförsändelse borde erhålla en något vidsträcktare betydelse. Det syntes emellertid på grund av de säregna förhållanden, som rådde å vissa orter, knappast vara möjligt ett finna en definition, som både inrymde alla fall, i vilka lokalporto borde komma till användning, och uteslöte alla andra fall. Särskilt beträffande Stockholm, Göteborg och Malmö samt ytterligare en eller annan ort syntes saken icke kunna ordnas på ett praktiskt, enhetligt och för korrespondenterna rättvist sätt med mindre särskilda lokalportoområden fastställdes. Därest alltså systemet med särskilt fastställda lokalportoområden infördes, vore det med

hänsyn därtill, att frågor om fastställande av nya eller omreglering av redan fastställda lokalportoområden allt emellanåt torde komma att uppstå, önskvärt, att riksdagen icke behövde höras rörande varje särskilt fall utan att besluten i förevarande hänseende finge meddelas av Kungl. Maj:t efter generalpoststyrelsens hörande. Om särskilda lokalportoområden fastställdes för Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Falköping och Örebro, kunde enligt verkställd utredning lokalportotarifens användning inom dessa områden beräknas medföra en årlig inkomstminskning av omkring 50,000 kronor.

Genom möjligheten att få dylika lokalportoområden fastställda skulle de mest framträdande olägenheterna beträffande lokalportotarifens tillämpning kunna avhjälpas. Styrelsen hade emellertid dessutom haft under övervägande, huruvida icke åt begreppet lokalförsändelse borde givas en sådan allmängiltig betydelse, att försändelse, som behandlades endast av inlämningspostanstalten och, i förekommande fall, en eller flera andra postanstalter å samma ort, borde, oavsett befordringssättet, taxeras såsom lokalförsändelse, dock med undantag av försändelse, som inkomme ur brevlåda å järnväg eller ångbåt. Då enligt berörda utredning en dylik ändring i fråga om de orter, för vilka särskilda lokalportoområden icke ifrågasatts, beräknats medföra en inkomstminskning av 75,000 å 80,000 kronor per år samt då förhållandena jämväl i detta avseende kunde, där så funnes nödigt, regleras genom fastställande av särskilda lokalportoområden, hade styrelsen för det dåvarande ansett sig icke böra föreslå annan ändring i sak beträffande vad som skulle anses såsom lokalförsändelse än att dit skulle hänföras jämväl försändelser, som endast behandlades inom ett särskilt fastställt lokalportoområde.

I enlighet med vad generalpoststyrelsen hemställt föreslog Kungl. Maj:t i en den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 180, riksdagen besluta, bland annat, att de särskilda avgifter, som stadgats eller kunde komma att stadgas för lokalbefordran av vissa slags postförsändelser, skulle gälla beträffande försändelse, som inlämnades å fast postanstalt eller som dit inkomme utan att hava vare sig behandlats av lantbrevbärare eller genom postverkets försorg befordrats å järnvägs-, ångbåts- eller landsvägslinje och vilken från nämnda postanstalt eller annan fast postanstalt å samma ort tillställdes adressaten direkt eller genom lokalbrevbärare, ävensom beträffande försändelse, som postbehandlades allenast inom särskilt lokalportoområde, som Kungl. Maj:t kunde för viss ort fastställa.

Sedan riksdagen (skrivelse nr 247) bifallit vad i propositionen sålunda föreslagits, utfärdades ifrågavarande bestämmelser genom Kungl. Maj:ts brev den 29 juni 1917.

Sedermera har Kungl. Maj:t fastställt särskilda lokalportoområden, den 18 oktober 1918 för Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg och Falköping samt den 21 november 1930 för Norrköping.

I skrivelse den 29 mars 1932 har *generalpoststyrelsen* åter upptagit den år 1917 framförda tanken att göra begreppet lokalförsändelse oberoende av befordringssättet inom en viss ort. Styrelsen anför härom följande:

Lokalportoområdena för Stockholm, Göteborg och Falköping sträcka sig utöver städernas gränser, varemot de övriga särskilt fastställda lokalportoområdena omfatta endast respektive städers områden. Inrättandet av lokalportoområden har i de sistnämnda fallen påkallats därav, att inom ifråga-

varande städer för posten användas sådana befordrings- eller utdelningssätt, som enligt den allmänna definitionen å lokalförsändelse förtaga rätten till lokalporto.

Det måste anses såsom en självklar sak, att varje stad, köping eller liknande samhälle skall bilda ett lokalportoområde. Med hänsyn till de förhållanden, som voro rådande, när nu gällande bestämmelser i förevarande ämne utfärdades, kunde man utgå ifrån, att detta skulle — på ett par tre undantag när — följa av den allmänna definitionen på lokalförsändelse.

Sedan dess hava emellertid på många håll inträtt ändrade förhållanden. Den allt tätare bebyggelsen i städernas och vissa andra samhällens ytterområden har gjort det nödvändigt för generalpoststyrelsen att vidtaga åtgärder för att dessa områdens befolkning må bliva på bästa möjliga sätt betjänad i postalt hänseende. På grund av det ofta långa avståndet från ortens postanstalt har i många fall inträtt det av lantbrevbäring visat sig vara den i sådant hänseende bästa anordningen. Genom lantbrevbäraren får korrespondent till sig utdelad icke blott den vanliga brev- och tidningsposten utan även rekommenderade försändelser samt med viss inskränkning assurerade försändelser ävensom postanvisnings- och giromedel. Dessutom är korrespondent i tillfälle att till brevbäraren avlämna post. När lantbrevbäring inträttas, gå emellertid de korrespondenter, som därav betjänas, miste om lokalporto i förbindelse med övriga delar av det samhälle, till vilket de höra. Detta är varken rättvist eller lämpligt. I viss mån likartade förhållanden inträda, när med stad, köping eller municipal-samhälle inkorporeras närliggande områden. Vissa delar av det inkorporerade området erhålla lokalporto med samhället, andra däremot icke, allt efter det sätt, varpå posten befordras eller utdelas inom området.

Det är förklarligt, att sådana förhållanden som de nu nämnda föranleda missnöje hos allmänheten. Den ekonomiska betydelsen torde visserligen i allmänhet vara ganska ringa, men saken är ett ständigt irritationsmoment. Vederbörande korrespondent anser sig ha rätt att i förevarande hänseende åtnjuta samma förmån som den övriga befolkningen i det samhälle, han tillhör och till vilket han betalar skatt. Den allmänhet, som bor inom samhällets centrum, har också svårt att hålla reda på i vilka fall riksporto eller lokalporto gäller. Detta ger ofta anledning till lösenbeläggning, till föargelse för både avsändaren och mottagaren.

Postverket måste alltid följa bebyggelsen och inkorporeringarna med intresse och vidtaga de postala anordningar, som bliva erforderliga. Därvid får den visserligen i och för sig icke oviktiga lokalportofrågan icke stå hindrande i vägen.

Om det bestämmes, att viss ort på grund av särskilda postala anordningar skall bilda ett lokalportoområde, kan det mycket väl hända, att anledningen därtill inom kort bortfaller på grund av ändrade förhållanden. Man kan emellertid icke därför förklara, att orten icke längre skall utgöra ett lokalportoområde, vilket den givetvis gör enligt den allmänna definitionen på lokalförsändelse. De flesta städer, köpingar och liknande samhällen utgöra lokalportoområden, ehuru detta särskilt anges endast i ett par tre fall. Det vore önskvärt, att särskilt lokalportoområde behövde bestämmas endast då — såsom fallet är med Stockholm, Göteborg och Falköping — lokalportot skulle tillämpas utanför en stads administrativa område.

Skäl kunna visserligen anföras för en allmän revision av bestämmelserna om när lokalporto skall tillämpas, men det möter mycket stora svårigheter att för lokalförsändelse finna en definition, som täcker de fall, då lokalporto bör få tillämpas, men utesluter alla övriga tänkbara fall. Definitionen borde dessutom vara så avfattad, att postverket icke genom utsträckning av rätten

att begagna lokalportot komme att få vidkännas någon mera betydande inkomstminskning, men att å andra sidan de korrespondenter, som nu åtnjuta denna rätt, icke bleve berövade densamma.

Generalpoststyrelsen är emellertid av den uppfattningen, att nuvarande bestämmelser skulle vara i stort sett lämpliga, därest de kompletterades i det hänseende, som här förut berörts. En sådan komplettering innebure endast en förklaring men icke någon ändring i sak av vad som avsågs, när de nuvarande bestämmelserna kommo till, och skulle icke heller vara av någon nämnvärd ekonomisk betydelse för postverket. Frågan om lokalportots användning skulle emellertid avsevärt förenklas såväl för postfunktionärerna som för korrespondenterna, varjämte en berättigad anledning till missnöje från allmänhetens sida skulle avlägsnas.

På grund av vad sålunda anförts har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att varje stad, köping eller liknande samhälle skall, oberoende av det sätt, varpå posten befordras eller utdelas inom samhället, betraktas såsom ett särskilt lokalportoområde.

Såsom av den lämnade redogörelsen närmare framgår, har bland annat den ökade bebyggelsen inom städers och därmed jämförliga samhällens ytterområden föranlett, att i vissa fall för dylika områden sådant postbefordringsätt måst komma till användning, som med nu gällande bestämmelser utesluter användningen av lokalporto i förbindelsen med övriga delar av samhället. Det synes påkallat, att de olägenheter, som härigenom uppstått för såväl den korresponderande allmänheten som vederbörande posttjänstemän, bliva undanröjda. Detta lärer lämpligen kunna ske genom att begreppet lokalbefordran erhåller en något vidsträcktare innebörd än för närvarande är fallet. I anslutning till vad generalpoststyrelsen ifrågasatt och då, enligt vad styrelsen anført, därigenom icke skulle vållas någon nämnvärd inkomstminskning för postverket, vill jag föreslå, att varje stad, köping eller liknande samhälle skall, oberoende av det sätt, varpå posten befordras eller utdelas inom samhället, betraktas såsom ett särskilt lokalportoområde. Därest beträffande viss ort skulle uppkomma behov av lokalbefordran utanför ortens administrativa område, skulle fortfarande Kungl. Maj:t kunna fastställa särskilt lokalportoområde.

Departements-
chefen.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att de särskilda avgifter, som stadgats eller komma att stadgas för lokalbefordran av vissa slags postförsändelser, skola gälla

dels beträffande försändelse, som inlämnas å fast postanstalt eller som dit inkommer utan att hava vare sig behandlats av lantbrevbärare eller genom postverkets försorg befordrats å järnvägs-, ångbåts- eller landsvägslinje och vilken från nämnda postanstalt eller annan fast postanstalt å samma ort tillställes adressaten direkt eller genom lokalbrevbärare;

Kungl. Maj:ts proposition nr 53.

dels ock, oberoende av det sätt, varpå posten befordras eller utdelas, beträffande försändelse, som postbehandlas allenast inom stad, köping eller liknande samhälle eller allenast inom särskilt, av Kungl. Maj:t fastställt lokalportoområde.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.